

ВЕНЧУРНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

А. Н. Прощалькина,

кандидат экономических наук, доцент

(Черкасский национальный университет им. Богдана Хмельницкого, г. Черкассы, Украина)

Венчурное финансирование в современных условиях может стать важным фактором экономического роста благодаря активизации производства высокотехнологической продукции. Поэтому исследование условий формирования и развития рынка венчурного капитала, целей и приоритетов государственной политики в сфере венчурного инвестирования является актуальным.

Значительный вклад в исследование проблем развития венчурного капитала и его форм внесли такие зарубежные и отечественные ученые, как: А. Дагаев, А. Никконен, А. Фоломьев, А. Каширин, А. Семенов, Л. Антонюк, Т. Васильева, В. Зянько, О. Лапко, А. Поручник, Л. Федулова и другие.

И все же недостаточно исследованными остаются особенности деятельности украинских венчурных фондов, венчурный бизнес все еще находится на стадии формирования, а большинство непосредственных участников венчурного процесса не полностью понимают его особенностей, преимуществ и недостатков. Именно поэтому комплексное изучение механизма венчурного инвестирования, специфики работы венчурных фондов является актуальным и нуждается в дальнейшем исследовании.

Особенность венчурной формы финансирования в том, что средства предпринимателям предоставляются на беспроцентной основе, а венчурные фонды вместо этого получают ценные бумаги предприятия, которые подтверждают право на участие в бизнесе и распределение прибылей. Такие фонды, как правило, являются фондами прямых инвестиций [1, с. 21].

Общий мировой рынок венчурного капитала к началу XXI в. составлял около 136 млрд долл. За региональным распределением 73 % венчурных инвестиций вложено в Северной Америке (в основном в США), 27 % – в Западной Европе, 6 % – в Азиатско-Тихоокеанском регионе, 1,4 % получили Средний Восток и Африка, 0,2 % – Центральная и Южная Америка, 0,27 % – страны Центральной и Восточной Европы. В высокотехнологические компании было инвестировано 33 % всех рискованных инвестиций [2, с. 32]. Среднемировые показатели годовой прибыли фондов составляют 17–25 %, что значительно превышает показатели банковской прибыльности [3, с. 45].

На сегодня в Украине венчурный бизнес находится на начальном этапе становления. Объем вложений венчурных фондов в инновационный сектор не превышает 5 % от общего объема прямых инвестиций [4, с. 205]. Количество венчурных инвесторов сегодня слишком мало, к тому же среди них почти отсутствующие фонды с отечественным капиталом. Общая сумма привлеченного ими капитала колеблется в пределах 200–300 млн долл., но фактически инвестировано не более 100 млн долл. При этом размер вложенных средств в Украине составляет не более 1 % от ежегодных поступлений в европейские венчурные фонды [2, с. 47].

Основными причинами недостаточного развития венчурного финансирования в Украине являются: недостаточно подготовленная нормативно-правовая база; неразвитость фондовых рынков, что осложняет привлечение и свободный выход венчурного капитала из инновационных фирм; формирование венчурных фондов преимущественно за счет иностранного капитала и значительный дефицит собственных финансовых средств; низкая интегрированность науки, образования и производства; недостаточная государственная поддержка венчурных фондов; высокие (даже для венчурного капитала) риски; неразви-

тость інфраструктури (в частині, експертизи інноваційних проектів, страхування ризиків і т. п.); низька інноваційна культура, що обумовлює недостатню зацікавленість підприємців у венчурному фінансуванні; неідеальна інформаційна база про інноваційні проекти та перспективи розвитку компаній.

Для активізації венчурного інвестування в Україні необхідно здійснити ряд заходів нормативно-правового, організаційного та економічного характеру. Для покращення правового регулювання венчурного бізнесу необхідно сформувати відповідну законодавчу базу (в частині, розробити спеціальний закон про венчурні інвестиції) та забезпечити державну підтримку та гарантії венчурним інвесторам.

Організаційні заходи повинні включати розвиток мережі венчурних фондів та удосконалення механізму координації їх діяльності. Наступний розвиток венчурного фінансування потребує реалізації більш чіткої державної політики підтримки шляхом впровадження відповідних стимулюючих заходів (надання податкових пільг, державних гарантій, страхування інвестицій тощо), створення інноваційної конкурентної середовища, зокрема шляхом залучення до неї малих та середніх підприємств, підвищення кваліфікаційного рівня підприємців.

Отже, в Україні створено умови для розвитку венчурних фондів та спостерігається активне їх зростання. Однак на відміну від розвинутих країн більшість цих фондів створено на основі іноземного капіталу та не мають інноваційної спрямованості. Тому активізація венчурного інвестування в Україні залежить від законодавчого регулювання діяльності венчурних фондів, розвитку державного стимулювання цього виду діяльності та розвитку інноваційної інфраструктури. Перспективи подальших досліджень пов'язані з пошуком та розробкою ефективного фінансово-організаційного механізму формування ринку венчурного капіталу.

Література

1. *Поручник, А. М.* Венчурний капітал: Зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні / А. М. Поручник, Л. Л. Антонюк. – К.: Видавництво КНЕУ, 2000. – 172 с.
2. *Лапко, О. О.* Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційного розвитку економіки / О. О. Лапко // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 3. – С. 25–42.
3. *Зінченко, О.* Становлення венчурного фінансування / О. Зінченко, В. Ільчук // Фінанси України. – 2004. – № 10. – С. 46–49.
4. *Васильєва, Т. А.* Взаємодія держави і банків при формуванні національної мережі венчурних фондів в Україні / Т. А. Васильєва // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 204–212.
5. *Зянько, В. В.* Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку / В. В. Зянько. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 397 с.